

Rafael Caria, l'últim feix de llumera

Era a mitjan octubre de 1986 i, llavors com ara, jo no conduïa. Ell era a Tarragona, convidat per Òmnium, fent-hi unes conferències, així que vaig demanar-li si em podia dur a Barcelona, amb el cotxe de la Teresa. Ni ell ni jo no sabíem, aleshores, que aquella anada a la capital del país, un matí de tardor, havia de canviar el rumb d'Esquerra Republicana de Catalunya (ERC). Allà m'esperava H. Barrera, aleshores líder del partit, amb qui vaig acordar tot el procés que havia de culminar en el meu article «Una necessitat vital: refundar ERC» i en la Crida Nacional a ERC.

Entre els pocs que, aquí, ens preocupàvem per tenir vincles amb la ciutat catalana de Sardenya, s'havia fet famós en fundar «Sardenya i llibertat. Moviment independentista català de l'Alguer» i en anunciar per megafonia, en català i en sard, els vols de l'aeroport alguerès, on treballava, episodi que li comportà la suspensió de sou i feina durant un mes. Aviat deixà de banda la brega política, superada l'etapa de regidor, i s'abocà a salvar els mots de l'Alguer i retornar-hi el nom de cada cosa: dels ocells, dels peixos, dels malnoms de les cases, de les fites de mar i dels turons, dels camins i les esglesioles...

Reclòs en el seu unipersonal Centre d'Estudis i Documentació Eduard Toda, va dedicar totes les seves energies a la recuperació del patrimoni lingüístic, cultural i històric de l'Alguer, una tasca colossal que afrontà en solitari, lluny de la batalla clàssica de capelletes locals. Secretari de la Comissió Territorial de l'Alguer, durant el II Congrés Internacional de la Llengua Catalana, Creu de Sant Jordi de la Generalitat, va ser el primer i únic alguerès membre de la Secció Filològica de l'IEC, distinció aquesta que assumí com un gran honor, amb dignitat i dedicació. De tot això ens n'ha quedat, entre altres obres, la contribució insubstituïble dels deu volums de la *Revista de l'Alguer*, la publicació d'alta cultura que va néixer una nit tarragonina, sopant junts a casa.

El recordo al seu estudi, al número 9 del carrer Umbria, envoltat de llibres, articles, dossiers, assegut davant l'ordinador on hi havia i hi ha tota la catalanitat acumulada a l'Alguer durant segles. I un capvespre inesborrable i màgic, emocionats, sentint la llengua parlada pels pescadors del Càlic, ressonant a la nostra oïda cadascun dels seus mots que també eren els nostres. I menjant pizza a metres a Les arenes, davant la mar de l'Alguer, o pop a l'allada algueresa al Maristella. I fent-la petar amb en Martinelli al Canguro grigio o al Costantino. I desempolsant vells papers en català, pels arxius de Sàsser. I passejant, plàcidament, havent dinat, de la Torre de Sulis fins a la plaça del Pou Vell, el passeig més bonic del món, arran de mar.

Esprimatxat, amb una fragilitat trencadissa, no me'l sé imaginar sense la Filly a prop, confirmant cada dia que al pot petit hi ha la bona confitura, mentre en tastem la bona cuina al jardí de casa seva. El veig rient, amb la boina al cap, parlant pausadament amb un detallisme minuciós, com si tingués pressa per fer-nos compartir els seus coneixements, perquè no es perdessin, recordant l'avia quan li deia cada nit, abans d'enllitar-se: «Dorm i reposa, no tinguis por de cap mala cosa.» I conduint per la rodalia algueresa, caminant pels carrers plens d'història, o en silenci respectuós davant la tomba d'un cavaller anònim de la «magnífica nació catalana», com resa la làpida a Sant Francesc, explicant-nos tot el que sabia sobre l'Alguer, que era tot: a Fertília, a Vallverd, a la Palmavera, als cellers de Sella Mosca... Ell, a qui Jordi Carbonell designà com «el primer poeta alguerès modern», va entrar per la porta gran a la lírica catalana, amb *Só tornat a Sant Julià*. L'he rellegit ara, recordant l'acollida fraternal, familiar, que ens va fer el febrer de 2004, quan vaig necessitar escapar-me del centre de l'huracà que volia emportar-se'm.

Ens manifestàvem afecte personal i complicitat intel·lectual i política: «és lo meu gelmà», deia, quan parlava de mi a altra gent. Ell també era el meu. Quan ha arribat l'últim feix de llumera, el darrer raig de llum, sabia que era present en els cors dels qui l'estimàvem i, sobretot, a prop del Cap de Caça, l'última visió del seu univers sentimental particular. Els mots del català de l'Alguer, que ell ha salvat, continuaran vivint a cada racó de la ciutat per on ha passat, en el vol dels ocells, en les rutes dels peixos sota l'aigua, al Càlic i al Caliguèt, en la pols dels camins que tants cops havia recorregut, cercant els paisatges de la memòria.

JOSEP-LLUÍS CAROD-ROVIRA
Vicepresident del Govern
Generalitat de Catalunya